

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра економіки праці та соціального розвитку

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри економіки праці та соціального розвитку
Завідувач кафедри, д.е.н., професор _____ Єрмаков О.Ю.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЕКОНОМІКА ПРАЦІ Й СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ
ВІДНОСИНИ”**

05 Соціальні та поведінкові науки:

Спеціальність - 051 Економіка

07 Управління та адміністрування:

Спеціальність - 071 Облік і оподаткування

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Факультет: економічний

Розробники:

- 1) професор кафедри економіки праці та соціального розвитку НУБіП України, д.е.н, Ткачук В.А.;
- 2) доцент кафедри економіки праці та соціального розвитку НУБіП України, к.е.н., Гаврилюк І.П.
- 3) доцент кафедри економіки праці та соціального розвитку НУБіП України, к.е.н., Ланченко Є.О.
- 4) ст. викладач кафедри економіки праці та соціального розвитку НУБіП України, Коваленко Л.В.

1. Опис навчальної дисципліни
Економіка праці й соціально-трудо́ві ресурси

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній рівень		
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	
Напря́м підготовки		
Спеціальність	072 - Фінанси, банківська справа та страхування	
Освітній рівень	бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	4
Семестр	4	8
Лекційні заняття	30 год	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття		-
Самостійна робота	60 год.	104
Індивідуальні завдання		-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	4 год.	

1. Опис навчальної дисципліни
Економіка праці й соціально-трудоі ресурси

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній рівень		
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	
Напряи підготовки		
Спеціальність	071- Облік і оподаткування	
Освітній рівень	бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	4
Семестр	1	8
Лекційні заняття	15 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття		-
Самостійна робота	60 год.	104
Індивідуальні завдання		-

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни “Економіка праці й соціально-трудова відносини” є опанування науковими засадами розвитку трудових колективів, принципів і методів нормування, організації та стимулювання праці на всіх рівнях управління господарством, більш повного використання факторів підвищення ефективності праці, а також застосування заходів соціального захисту населення.

Завдання курсу:

- сформувати в студента сукупність знань про закономірності розвитку ринку праці в сільському господарстві та особливості зайнятості населення на селі;
- надати практичні навички студентам з ефективної організації трудових процесів в галузях АПК;
- озброїти прийомами та методами нормування праці на різних роботах у сільськогосподарському виробництві, навчити користуватися довідниками нормативних матеріалів;
- навчити майбутніх фахівців застосовувати різні мотиваційні стимули ефективної роботи працівників, адекватні для тих чи інших умов форми й системи оплати праці;
- забезпечити оволодіння студентами способами соціального аналізу та прийомами соціального партнерства;
- ознайомити з досвідом роботи міжнародних організацій в сфері соціально-трудова відносин, зокрема Міжнародної організації праці.

В результаті вивчення курсу “Економіка праці й соціально-трудова відносин” студент повинен **знати:**

- специфіку сільськогосподарської праці, суть соціально-трудова відносин, форми зайнятості і безробіття, загальні положення і тенденції розвитку ринку праці на селі, основи соціального захисту працівників;
- загальні принципи організації праці, види й форми поділу і кооперації праці, раціональні режими праці і відпочинку та застосовувати їх на практиці;
- основні методологічні положення нормування праці на всіх сільськогосподарських роботах;
- організаційно-економічні основи оплати праці, форми й системи оплати праці та умови їх застосування, як розраховувати розцінки та нараховувати заробітну плату працівникам сільського господарства;
- світовий досвід регулювання соціально-трудова відносин тощо.

вміти:

- на практиці застосовувати теоретичні та практичні знання з дисципліни (формули та методики розрахунків показників науки)

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та аксонометричних моделей соціально-економічні процеси.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

:

2. Програма та структура навчальної дисципліни для

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема лекційного заняття 1. Праця як сфера життєдіяльності й фактор виробництва (Праця як об'єкт вивчення, її особливості. Предмет і метод курсу. Природа соціально-трудових відносин, їх зміна в умовах переходу до ринкової економіки. Місце і завдання дисципліни в системі підготовки фахівців – економічного профілю).

Тема лекційного заняття 2. . Трудові ресурси й трудовий потенціал (Трудові ресурси як соціально-економічна категорія. Роль і місце трудових ресурсів у розвитку аграрного сектора економіки України. Формування трудових ресурсів та їх структура. Відтворення трудових ресурсів. Трудовий потенціал суспільства (поняття, структура, показники), його використання та підвищення трудової активності населення)

Тема лекційного заняття 3. Система соціально-трудових відносин та міжнародний досвід їх регулювання (Поняття соціально-трудових відносин. Система соціально-трудових відносин. Характеристика соціально-трудових відносин щодо забезпечення трудових прав та соціальних гарантій працівників)

Тема лекційного заняття 4. Основи організації праці. (Класифікація форм організації праці. Внутрішньогосподарські форми організації трудових колективів: відділки, цехи, дільниці, бригади, ланки, загони. Методика визначення розмірів постійних та тимчасових трудових колективів. Поділ праці: поняття, види, значення. Кооперація праці: поняття та форми. Принципи та особливості формування трудових колективів у ринкових умовах господарювання. Поняття та складові умов праці. Нормативні значення умов праці, показники їх вимірювання та заходи досягнення нормативних значень на різних видах робіт в рослинництві, тваринництві та інших галузях. Засоби захисту робітників при виконанні робіт, пов'язаних з отруйними речовинами та іншими несприятливими природними умовами.)

Тема лекційного заняття 5. Організація і методичні засади нормування праці(Економічна суть та функції нормування праці. Види норм праці, вимоги до науково-обґрунтованих норм праці. Методи нормування праці. Класифікація норм праці)

Тема лекційного заняття 6. Нормування праці у сільському господарстві (за видами робіт)Нормування праці на механізованих польових роботах і обслуговуванні стаціонарних машин (Паспортизація полів, сіножатей, пасовищ. Визначення групи поля за матеріалами паспортизації. Методика нормування механізованих робіт за матеріалами спостережень. Характеристика нормоутворюючих факторів, паспортизація тваринницьких ферм і комплексів. Методика встановлення норм обслуговування за даними спостережень. Види ручних робіт у сільському господарстві. Нормоутворюючі фактори та особливості їх врахування на ручних роботах. Нормування транспортних робіт. Види транспортних послуг. Класифікація транспортних робіт, вантажів і доріг. Нормування ремонтних робіт. Характеристика ремонтних робіт. Методика визначення норм часу на різних ремонтних роботах за даними спостережень)

Змістовий модуль 2.

Тема лекційного заняття 7. Соціально- трудові відносини зайнятості та соціальний захист населення (Законодавчі акти України про зайнятість та соціальний захист населення. Поняття зайнятості населення, його види та форми. Політика зайнятості та роль держави в її реалізації. Показники зайнятості. Безробіття та його причини. Види та форми безробіття. Державні, регіональні і територіальні програми зайнятості. Державна служба зайнятості та її роль у працевлаштування безробітних. Особливі гарантії держави при втраті роботи. Гарантійні компенсації безробітним, їх види, розміри, умови виплати. Ринок праці: економічні функції та структура. Особливості аграрного ринку праці. Суб'єкти ринку

праці. Первинний і вторинний ринки праці. Моделі ринку праці. Сегментація ринку праці. Відтворення відносин в сфері попиту-пропозиції на працю. Кон'юнктура ринку праці).

Тема лекційного заняття 8. Політика доходів і оплати праці (Основні законодавчо-правові положення регулювання оплати праці. Конституція України, Кодекс законів про працю України, Закон України "Про оплату праці", Генеральна і Галузева угоди, колективні (індивідуальні) договори, контракти. Суть і принципи оплати праці. Основні елементи та напрями її організації.

Тема лекційного заняття 9. Тарифна система та її складові. Тарифна система та її складові частини. Форми та системи праці, їх сутність ознаки, взаємозв'язок та взаємозалежність. Умови застосування.

Тема лекційного заняття 10. Форми і системи оплати праці. Форми та системи праці, їх сутність ознаки, взаємозв'язок та взаємозалежність. Умови застосування)

Тема лекційного заняття 11. Організація оплати праці у сільському господарстві та бюджетній сфері. Система оплати праці в рослинництві. Оплата за розцінками на продукцію. Формування акордного фонду. Розрахунок розцінок, їх різновиди. Преміювання та надбавки. Кінцевий розрахунок за отриману продукцію. Застосування КТУ. Оплата праці від валового доходу. Натуральна оплата праці в рослинництві. Системи оплати праці та особливості їх застосування в тваринництві. Оплата праці за продукцію від валового доходу, за залишковим принципом. Методика розрахунку розцінок за продукцію при названих різних системах оплати праці. Авансування тваринників. Стимулювання за якість продукції. Додаткова оплата праці в тваринництві. Преміювання та натуральна оплата праці тваринників. Надбавки за кваліфікацію і стаж роботи. . Загальні методичні підходи до організації оплати праці керівників і спеціалістів у сучасних умовах.

Тема лекційного заняття 12. Оплата праці в бюджетній сфері. Кабінетом Міністрів України для бюджетних установ відповідної галузі розроблені умови оплати праці, якими встановлені порядок визначення посадових окладів (тарифних ставок), обов'язкові надбавки та доплати, тощо. До обов'язкових надбавок, зокрема, відносять доплати за стаж роботи, за роботу в нічний час, за вчену ступінь та вчене звання, за знання іноземної мови тощо.

Структура навчальної дисципліни

071 – Облік і оподаткування

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Праця як сфера життєдіяльності й фактор виробництва	5	1	2			2	5	1				4
Тема 2. Трудові ресурси й трудовий потенціал	6	1	2			3	8					8
Тема 3. Система соціально-трудова відносин та міжнародний досвід їх регулювання	8	2	2			4	6					6
Тема 4. Основи організації праці	10	2	2			6	9	1				8
Тема 5. Організація і методичні засади нормування праці	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 6 Нормування праці у сільському господарстві (за видами робіт)	13	2	6			5	9,5	0,5	1			8
Тема 7 Соціально-трудова відносини зайнятості та соціальний захист населення	8	2	2			4	9,5	0,5	1			8
Разом за змістовим модулем 1	60	12	18			30	57	4	3			50
Змістовий модуль 2.												
Тема 8. Політика	7	2	2			3	6					6

доходів і оплати праці												
Тема 9. Тарифна система та її складові	8	2	2			4	6					6
Тема 10. Організація оплати праці у сільському господарстві та бюджетній сфері	14	4	6			4	11	1	2			8
Тема 11. Оплата праці в бюджетній сфері	9		2			7	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 2	38	8	12			18	63	4	5			54
Усього годин	98	20	30			48	120	8	8			104

Структура навчальної дисципліни

072 – Фінанси, банківська справа та страхування

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1.													
Тема 1. Праця як сфера життєдіяльності й фактор виробництва	2					2	5	1				4	
Тема 2. Трудові ресурси й трудовий потенціал	5	4				3	8					8	
Тема 3. Система соціально-трудових відносин та міжнародний досвід їх регулювання	8	4				4	6					6	
Тема 4. Основи організації праці	8	2				6	9	1				8	
Тема 5. Організація і методичні засади нормування праці	12	2	4			6	10	1	1			8	
Тема 6 Нормування праці у сільському господарстві (за видами робіт)	11	2	4			5	9,5	0,5	1			8	
Тема 7 Соціально-трудові відносини зайнятості та соціальний захист населення	14	2	8			4	9,5	0,5	1			8	
Разом за змістовим модулем 1	61	16	16			30	57	4	3			50	
Змістовий модуль 2.													
Тема 8. Політика доходів і оплати праці	9	4	2			3	6					6	
Тема 9. Тарифна	8	2	2			4	6					6	

система та її складові												
Тема 10. Форми і системи оплати праці	8	2	2			4	10	1	1			8
Тема 11. Організація оплати праці у сільському господарстві та бюджетній сфері	8	2	2			4	11	1	2			8
Тема 12. Оплата праці в бюджетній сфері	17	4	6			7	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 2	59	14	14			30	63	4	5			54
Усього годин	120	30	30			60	120	8	8			104

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розрахунок спостережного листа та норми виробітку на механізованих роботах	2
2	Розрахунок спостережного листа та норми обслуговування в тваринництві	3
3	Розрахунок спостережних листів та норм виробітку на ручних та транспортних роботах	3
4	Розрахунок кількості робітників	1
5	Розробка раціональних режимів праці та відпочинку операторам машинного доїння	2
6	Визначення розцінок за одиницю продукції, нарахування основної оплати праці, доплат, премій за продукцію	1
7	Визначення розцінок в тваринництві	2

8	Нарахування місячної заробітної плати економісту	1
---	--	---

У практичній роботі №1 необхідно засвоїти методику розрахунку норм виробітку на польових механізованих роботах. На підставі спостережного листа визначається тривалість кожного елемента трудового процесу в послідовності їх виконання. Складається фактичний і проектний баланс робочого часу зміни, визначається структура робочого часу. За формулою розрахунку норми виробітку на польових механізованих роботах розраховується норма виробітку.

За допомогою паспорта тваринницької ферми та нормативів витрат часу на окремі елементи трудового процесу у другій практичній роботі розраховується норма обслуговування для операторів машинного доїння і скотарів. У третій практичній роботі на підставі спостережного листа визначається тривалість кожного елемента трудового процесу в послідовності їх виконання. Складається фактичний і проектний баланс робочого часу зміни, визначається структура робочого часу. За формулами розрахунку норм виробітку на ручних та транспортних роботах розраховуються відповідні норми. Практична робота №4 передбачає оволодіння методикою розрахунку кількості механізаторів і робітників ручної праці, необхідних для виконання об'єму робіт. У практичній роботі №5 необхідно навчитися розробляти раціональні режими праці і відпочинку для операторів машинного доїння. Визначається загальна чисельність працюючих, потреба в основних та замісних робітниках; складаються графіки роботи операторів машинного доїння, приблизний розпорядок робочого дня. Практична робота з оплати праці в рослинництві передбачає визначення розцінок за одиницю продукції, нарахування основної оплати праці, доплат, премій за продукцію. Визначення розцінок за продукцію в тваринництві – є засвоєння методик розрахунку розцінок у галузях тваринництва з прийнятими специфічними особливостями. Нарахування місячної заробітної плати економісту передбачає визначення місячного фонду робочого часу, тарифної ставки, нарахування оплати за фактично відпрацьований робочий час та за дні непрацездатності, оплату в святкові дні та розмір премій.

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття непередбачені робочою програмою навчальної дисципліни

7. Контрольні питання для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Контрольні питання

1. Соціально-економічна роль праці.

2. Суть сучасного розвитку соціально-трудо­вих відносин.
3. Особливості сільськогосподарської праці.
4. Трудові ресурси: суть, формування й структура.
5. Економічно активне та економічно неактивне населення.
6. Роль і місце трудових ресурсів у розвитку аграрного сектора економіки.
7. Характеристики відтворення населення.
8. Трудовий потенціал суспільства.
9. Продуктивність праці: суть, показники, напрями підвищення.
10. Основні складові системи соціально-трудо­вих відносин.
11. Сторони та суб'єкти соціально-трудо­вих відносин.
12. Типи й рівні соціально-трудо­вих відносин.
13. Якість трудового життя як критерій стану соціально-трудо­вих відносин.
14. Моделі соціально-трудо­вих відносин у міжнародній практиці.
15. Суть і завдання нормування праці.
16. Класифікація норм праці.
17. Організація розробки нормативних матеріалів по праці в АПК.
18. Методи нормування праці.
19. Способи вивчення трудових процесів і затрат робочого часу.
20. Класифікація та баланс затрат робочого часу.
21. Характеристика нормоутворюючих факторів на механізованих польових роботах.
22. Паспортизація сільськогосподарських угідь. Класи й групи полів.
23. Поняття й основні принципи організації трудових процесів.
24. Поділ праці, його класифікація та межі поділу праці.
25. Кооперація праці та її форми.
26. Форми організації трудових колективів та їх класифікація.
27. Умови праці й фактори їх формування.
28. Режим праці й відпочинку, періоди працездатності людини.
29. Поняття й види робочих місць, їх організація та обслуговування.
30. Доходи населення та джерела їх формування.
31. Елементи й принципи організації оплати праці.
32. Державне регулювання оплати праці.
33. Характеристика генеральної угоди щодо регулювання соціально-трудо­вих відносин.
34. Характеристика галузевої угоди в АПК щодо регулювання соціально-трудо­вих відносин.
35. Тарифна система оплати праці, її складові та призначення.
36. Форми й системи оплати праці та їх застосування.
37. Зайнятість населення та її форми.
38. Політика зайнятості та роль держави в її реалізації.
39. Безробіття як соціально-економічне явище, його форми.
40. Соціальні захист та гарантії у сфері праці.
41. Ринок праці в соціально-економічній системі.
42. Сегментація ринку праці та його функції.
43. Історія становлення й розвитку Міжнародної організації праці.
44. Організаційна структура й порядок роботи Міжнародної організації праці.
45. Цілі й напрями діяльності Міжнародної організації праці.

7. Методи навчання.

При викладанні дисципліни “Економіка праці і соціально-трудові відносини” для студентів факультету аграрного менеджменту, засвоєнні ними навчального матеріалу й набутті практичних навиків використовуються три групи методів навчання: словесні (лекція, розповідь і пояснення), наочні (ілюстрація, спостереження) й практичні (практична робота, вправа).

Лекція – це метод, за допомогою якого у словесній формі подається суть наукових понять, явищ, процесів, логічно пов’язаних, об’єднаних загальною темою. Під час проведення більшості семінарських занять використовується розповідь і пояснення. Розповідь – метод навчання, який передбачає оповідну, описову форму розкриття навчального матеріалу з метою спонукання студентів до створення в уяві певного соціально-економічного процесу, причинно-наслідкові зв’язки між ними. Пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого викладач розкриває сутність певного явища, закону, процесу. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентів.

Також важливо навчити студентів методів і засобів самостійної роботи з книгою: читання, переказу, виписування, складання плану, конспектування, формування аналітичних таблиць, схем, графіків і ін.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання й психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання ілюстрації. Ілюстрація – метод навчання, за якого предмети й процеси розкриваються через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки, таблиці та інше на слайдах презентацій під час проведення лекційних занять зі студентами). Спостереження як метод навчання передбачає сприймання певних предметів, явищ, процесів у виробничому середовищі без втручання у ці явища і процеси, зокрема при вивченні тем з проблематики організації й нормування праці.

Практичні методи навчання спрямовані на досягнення завершального етапу процесу пізнання, вони сприяють глибшому засвоєнню теоретико-методичного навчального матеріалу, формуванню практичних умінь і навичок, логічному завершенню пізнавального процесу стосовно конкретної теми, розділу. Практична робота спрямована на використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань. Наприклад, визначення норм праці на різних видах сільськогосподарських робіт із застосуванням відповідної методики й математичного апарату, розв’язок задач і вирішення завдань із оплати праці, виконання індивідуальних завдань із різними вихідними даними тощо. У навчальній практиці значне місце відводиться також вправам – методу навчання, сутність якого полягає у цілеспрямованому,

багаторазовому повторенні студентами окремих дій з метою формування умінь і навичок.

8. Форми контролю.

Критеріями оцінки знань на етапах поточного й підсумкового контролю оцінки знань студентів очної форми навчання є: експрес-опитування та фронтальне опитування по лекційному матеріалу чи матеріалу, що розглядався на семінарських і практичних заняттях, що проводиться на початку чи в кінці заняття. При невеликих затратах часу він дає можливість виявити засвоєння студентами матеріалу по тій чи іншій темі або її розділу. Проведення опитування дозволяє виконати одночасно 4 функції: контролюючу (контроль знань та паралельно присутніх на лекції); організуючу (студенти систематично вивчають пройдений матеріал та уважно слухають лекції й активно приймають участь на семінарських і практичних заняттях); навчальну (організує студентів та дає можливість їх самоконтролю); розвиваючу (легко засвоюється матеріал або виникають додаткові запитання). Дана перевірка знань є корисною не лише для студента, а й викладача, який систематично відчуває стан засвоєння тієї чи іншої теми або її питання.

Студенти очної форми навчання повинні написати дві модульні роботи з дисципліни “Економіка праці і соціально-трудова відносини” протягом навчального семестру з метою поточного оцінювання їх знань.

Підсумковий контроль знань оцінюється під час складання іспиту з дисципліни, що представляє собою письмову роботу відповідей на 2 питання і 10 тестових питань із різних тем лекцій, семінарських і практичних занять. Оцінки по дисципліні визначаються за відповідною шкалою набраних студентами суми балів, яка наведена в наступному розділі робочої програми.

10. Розподіл балів, які отримують студенти. . *Вчена рада Університету затвердила (протокол № 7 від 27 лютого 2019 р.) і наказом ректора від 01.03.2019 № 187 уведено в дію з 2-го семестру 2018-2019 н.р. оновлене «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».* Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1

Таблиця 1. Співвідношення між національними оцінками і рейтингом здобувача вищої освіти

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
відмінно	90-100
добре	74-89
задовільно	60-73
незадовільно	0-59

Після завершення підсумкової атестації з дисципліни у відомість обліку успішності заносяться: рейтинг кожного здобувача вищої освіти з атестації, визначений за формулою (4) їх рейтинг із засвоєння дисципліни, а також визначена згідно з табл. 1 національна оцінка.

У залікову книжку здобувача вищої освіти заноситься національна оцінка.

11. Методичне забезпечення

1. Сформовано повний курс лекцій із дисципліни “Економіка праці і соціально-трудові відносини” із презентаціями-ілюстраціями навчально-методичного матеріалу за допомогою комп’ютерної техніки й проектора на проекційний екран в аудиторії.

2. Забезпеченість студентів економічних напрямів підготовки навчальною літературою становить 100 %. У бібліотеці НУБіП України в достатній кількості видаються на абонемент студентам підручники “Економіка праці і соціально-трудові відносини” з грифом Мінагрополітики, 2015 р. видавництва (більшість співавторів – викладачі кафедри економіки підприємства). Крім того, в читальному залі бібліотеки НУБіП України доступні інші підручники й навчальні посібники з однойменної дисципліни та інші джерела, що наведено в наступному розділі робочої програми.

3. Опубліковано методичні вказівки до проведення семінарських і практичних занять для студентів економічних напрямів підготовки, виконання останніми курсових робіт із дисципліни “Економіка праці і соціально-трудові відносини”.

12. Рекомендована література

Основна

1. Економіка праці і соціально-трудова відносина: підручник / [О.В. Шкільов, О.Д. Балан, В.А. Ткачук, Є.О. Ланченко, І.П. Гаврилук, В.А. Ярославський, С.С. Барабан]; за ред. О.В. Шкільова. – К.: ЦП “Компринт”, 2015. – 750 с.
2. Економіка праці й соціально-трудова відносина: Підручник / Шкільов О.В., Барабан С.С., Ярославський В.А., Гаврилук І.П., Балан О.Д., Ткачук В.А., Ланченко Є.О., Ібатуллин М.І., Гапоненко Н.В., Мельянкova Л.В. За ред. д-ра екон. наук, проф. Шкільова О.В. – К.: Четверта хвиля, 2008. – 472 с.
3. Ланченко Є.О., Тимошенко М.М. Економіка праці і соціально-трудова відносина: Навч. посібник. – Житомир: Полісся, 2010. – 280 с.
4. Ланченко Є.О. Формування системи соціально-трудова відносин у аграрному секторі економіки: монографія. К.: ЦП “Компринт”, 2019. 556 с.
5. Практикум з економіки праці і соціально-трудова відносин: навч. посібник / В.А. Ткачук, Є.О. Ланченко, Т.О. Костюк. – К.: НУБіП України, 2018. – 555 с.
6. Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч. посіб. – К.: Знання, 2010. – 310 с.
7. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор'єва М.І. Економіка праці й соціально-трудова відносина: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 440 с.
8. Махсма М.Б. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч. посіб., 2-е вид. – К.: Видавництво Європейського університету, 2004. – 188 с.
9. Колот А.М. Соціально-трудова відносина: теорія і практика регулювання: Монографія. – К: КНЕУ, 2004. – 230 с.
10. Оплата праці в сільськогосподарському виробництві / О.А. Аврамчук, О.Д. Балан, В.В. Вітвіцький, Ю.Я. Лузан, В.В. Павленко, О.В. Шкільов. – К.: Центр “Агропромпраця”, 2000. – 464 с.

Допоміжна

11. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Підручник. – 5-те вид., оновлене. – К.: Знання, 2011. – 390 с.
12. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2006. – 432 с.
13. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч.-метод. посібник / За заг. ред. проф. Качана Є.П. - Тернопіль: ТДЕУ, 2006. – 373 с.
14. Пилипенко С.М., Пилипенко А.А., Отенко І.П. Економіка праці та соціально-трудова відносина. Навч. посібник. – Харків: Вид. ХДЕУ, 2004. – 244 с.
15. Калина А.В. Економіка праці: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: МАУП, 2004. – 272 с.

16. Червінська Л.П. Економіка праці: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 216 с.
17. Економіка праці й соціально-трудова відносини: Конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання / За ред. Кожанової Є.П. – Харків: Вид. ХДЕУ, 2004. – 284 с.
18. Економічна енциклопедія: 3 томи / Редкол.: ...С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000-2002.
19. Енциклопедичний словник: соціально-трудова сфера: 100 термінів і понять / під заг. ред. С.В. Мельника. Луганськ, 2005. 168 с.

13. Інформаційні ресурси

1. www.ukrstat.gov.ua (Інтернет-сайт Державної служби статистики України).
2. www.rada.gov.ua (Інтернет-сайт Верховної Ради України).
3. www.minagro.gov.ua (Інтернет-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України).
4. www.mlsp.gov.ua (Інтернет-сайт Міністерства соціальної політики України).
5. www.fpsu.org.ua (Інтернет-сайт Федерації професійних спілок України).
6. www.fru.net.ua (Інтернет-сайт Федерації роботодавців України).
7. www.nspp.gov.ua (Інтернет-сайт Національної служби посередництва і примирення).
8. www.uapp.kiev.ua (Інтернет-сайт Українського науково-дослідного інституту “Украгропромпродуктивність”).
9. Електронний навчальний курс “Економіка праці і соціально-трудова відносини” (атестований у НУБіП України). Режим доступу: <http://elearn.nubip.edu.ua/user/index.php?id=990>.

